

- Gjógvin millum innflytarar og flóttafólk øðrumegin og innfódd hinumegin, nýtist ikki at vera so stór. Trupulleikarnir í Danmark til dømis botna í, at danir halda, at hesi fólkasløgini skulu liva sum tey, sigur Ann E. Joensen, sosialpedagogur, ið hevur arbeitt millum flóttafólk og innflytarar í Danmark í nógv ár. Í dag er hon leiðari á fritíðarskúlanum í Hornagøtu í Havn.

Mynd: Jens Kr. Vang

- Taka vit flóttafólk henda veginnuttan at gera okkum til reiðar, kunnu avleiðingarnar verða, at tey koma í eini verri støðu enn tey vóru í áðrenn. Mat, klæði og tak yvir høvðið er eitt, men tað týðningarmesta er at geva teimum eina barlast soleiðis at tey koma fyrri seg aftur, sigur Ann Elisabeth Joensen, ið hevur arbeitt millum Kosovo-albansk flóttafólk

Ann Elisabeth Joensen, sosialpedagogur:

- Vit eiga at hjálpa flóttunum út frá teirra fortreytum

Turið Kjølbro

- Føroyingar eiga at lata upp fyrri umheiminum og á jøvnum fót við onnur lond hjálpa og taka ímóti flóttafólki. Okkara samfelag hevur nógv menniskjansliga orku at geva viðari, og tí eiga vit ikki at avmarka okkum til bert at lata pengar og klæði. Men fyrst og fremst mugu vit gera okkum greitt, hvat tað merkir at taka ímóti flóttafólki og fyrireika okkum væl. Mat, klæði og tak yvir høvðið er eitt, men tað týðningarmesta er at hjálpa teimum sálarliga og kensluliga, at geva teimum eina barlast, soleiðis at tey koma fyrri seg aftur eftir tað, tey hava upplivað. Hesi fólkini hava mist alt, tey eiga, og tí er fyrsta stigið at hjálpa teimum at arbeiða sorgina og missin, sigur Ann E. Joensen, ið hevur drúgar royndir at arbeiða millum flóttafólk og innflytarar í Danmark.

- Fyrsta stigið, føroyingar eiga at taka, er at útbúgva fólk til endamálið, og at fáa fatar á øðrum, ið hava royndir við at arbeiða millum etniskar minniliga. Reyði Krossur í Føroyum átti at sent fólk av stað at arbeiða í flóttafólkalegum aðra staðni. Vit eiga fyrst og fremst at hjálpa fólkunum á staðnum, men ikki fyrri ein og

hvønn pris.

- Sum er eru vit ikki til reiðar at taka ímóti flóttafólki. Taka vit fólk henda veginnuttan at gera okkum klár, kunnu avleiðingarnar verða, at flóttafólkini koma í eini verri støðu enn tey vóru í áðrenn. Tey hava einki at venda heim aftur til, og vit kundu komið í ta støðu, at Danmark ella eitt annað landið má taka yvir, tí vit ikki megna uppgávuna. Eru vit hinvegin klár, drugi eg ikki at siggja nákrar trupulleikar við at integrera flóttafólkini.

Føroyingar og fordómur

- Eg seti stórt spurnartekin við at avmarka upphaldið í Føroyum. Vit kunnu ikki geva við einari hond, og taka við hinari. Hetta eru menniskju, vit hava við at gera. Børnini hjá flóttafólkunum, ið koma henda vegin, finna vinir í Føroyum, og festa røtur her. Albania er fátækasta landið í Europa og Kosovo er oyðilagt. Tá ið Kosovo er bygt upp aftur um eini 20 ár, kunnu vit ikki eina ferð aftur ríva tey upp við rót og kreva, at tey skulu av stað aftur. Tað er ómennesklígt. At Danmark tálmar í nú, skilji eg væl. Tað er neyðugt at hava greiðar karmar, tá ið landið hevur so nógv innflytarar. Føroyar hava nógv at læra av grannalöndunum,

sum hava tikið ímóti innflytarum og flóttafólki í nógv ár.

- Vit sleppa ikki undan fordómum. Fordómur og intolerans botna í vantandi vitan, og tí eigur Føroya fólk at verða upplýst, soleiðis at fordómarnir verða fyrirbeindir. Tað verður ikki gjørt frá degi til dags, men alla tíðina. Halda vit, at vit skulu læra flóttafólkini at liva soleiðis sum vit liva, skulu vit ikki taka ímóti teimum. Vit eiga at hjálpa teimum út frá teirra egnu fortreytum uttan mun til, hvat tey trúgva og halda.

Álit og virðing

Ann E. Joensen arbeiðir til fyrri trimum árum síðani sum sosialpedagogur á einum daghaskúla í Keypmannahavn fyrri innflytarar og flóttafólk, har ímillum fleiri Kosovo-albanarar. Haskúlin, ið bert var fyrri kinnur, helt til í eini stóraríbu á Nørrebrúgv. Hetta var ein verkætlan, ið skuldi vera ein roynd í tvey ár, men hon hevur eydnast so mikið væl, at skúlin hevur fimtan ár á baki í dag. Endamálið við skúlanum er at geva innflytarum og flóttafólki undirvísing, ið er viðkomandi hjá teimum í tillaganini til eitt nýtt samfelag.

- Eg byrjaði at arbeiða á daghaskúlanum sum avloysari, men varð verð-

andi, tí tað hevði og hevur mín stóra áhuga at arbeiða millum hesi fólk. Treytin fyrri at koma at arbeiða á einum staði við so nógvum ymiskum fólki er, at tú ert fordómsfriur. Tað ljóðar stórt, men tú skalt veruliga gera upp við teg sjálva og arbeiða sakliga og professionelt. Tað merkir kortini ikki, at kenslur verða hildnar uttanfyri. Tú skalt fyrst og fremst virða tey og tað tey standa fyrri, átrúna, mentan, siðir og víðni, ið saman er teirra samleiki. Hesi viðurskifti kanst tú ikki gera teg inn á, men heldur taka støði í teimum. Royndir tú at ávirka tey við tínum meiningum, sannføring og tí, tú stendur fyrri, - at tað er meiri og betri enn tað tey hava -, fáa fólkini ikki álit á tær, ei heldur virðing. Hetta er tað týðningarmesta av øllum.

- Tá ið álit og virðing eru bygd upp, eru innflytararnir og flóttafólkini opin fyrri tí, ið nýggja samfelagið hevur at bjóða teimum. Í byrjanini eru sjálvsagt trupulleikar, tí alt er nýtt. Skúli fólkini integrerast, við vilja skúlast so naturliga og menniskjansliga inn í samfelagið, skal eitt stórt forarbeiði til, tí annars er vandi fyrri, at tú tekur nakað frá teimum. Og tað eiga vit alla tíðina at minnst til. Alt forar-

beiði eigur at verða bygt á, at tú skal geva teimum nakað, sum tey kunnu brúka saman við tí, tey longu hava.

Tað ber væl til at hava tvær mentanir

Kvinnurnar á daghaskúlanum, Ann E. Joensen arbeiðir á, hava longu verið ígjøgnum viðgerðarskipanina og fingið hjálpt til at arbeiða sálarligar trupulleikar, ið tey hava fingið av at vera koyrd út úr teirra egna landi. Tá eru tey komin tað stigið longri og eru til reiðar at læra samfelagið at kenna.

- Kvinnurnar høvdu ógvuliga ymiska bakgrund, nógv høvdu lítila og onga skúlagongd. Tí snúði tað seg um at læra tey at liva í danska samfelagnum, tey heilt grundleggjandi viðurskiftini, og tá kom danskt-undirvísingin av sær sjálvum uppi.

Ann E. Joensen hevur eisini arbeiðt millum ungur innflytarar í Danmark. Eisini í tí arbeiðinum hevur dentur verið lagdur á at stuðla teimum í at halda fast við tað tey hava heimani frá, sjálvt grundarlagið.

- Tað ber væl til at hava tvær mentanir, eina primera og eina sekundera. Tann primera er títt grundarlag, meðan tann sekundera er hon, tú gerst brúk av fyrri at klára teg í samfelagnum, tú býrt í.

Trupult at seta í bás

Føroyingar, ið hava blandað seg uppi kjakið, um vit skulu taka ímóti flóttafólki ella ikki, hava víst á, at tað er ikki bara sum at siga tað at fáa fólk við aðrari mentan og átrúna henda vegin.

- Minar royndir eru, at flóttafólk og innflytarar eru rættiliga ymisk. Tey eru trupul at seta í bás. Tey eru ikki so nógv individualistar sum vit. Tað er meiri heildin, familjan, tað snýr seg um. At vera muslimur er eitt vítt hugtak. Nokur eru muslimar av tradisjon meir enn av trúgv. Kosovo-albanar eru øðrvísi enn til dømis irakrar ella palestinsarar. Vit liggja tættari Kosovo enn Irak, bæði landafrøðiliga og mentunarliga. Tey eru ikki so fremmand fyrri okkum og tí lættari at integrera. Muslimarnir, eg havi arbeiðt ímillum, hava virðing fyrri, at onnur hava aðra trúgv enn tey, og royndu ikki eina ferð at kroysta nakað yvir okkum. Og tað kunnu vit ikki siga um okkum sjálv, sigur Ann E. Joensen at enda.